

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSКИH ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenbur-
gova ulica 6/I.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4:40 K
za pol leta 2:20 K
za četrť leta 1:10 K
Pošamezna številka 18 vin.

Štev. 13 in 14.

V Ljubljani, 1. julija 1917.

Leto XXI.

Obvestilo naročnikom „Napreja!“

Na dnevnik „Napreja!“ se je oglasilo že doslej prav mnogo naročnikov, kar dokazuje nujno potrebo slovenskega socialno-demokratskega dnevnika. Žal pa, da tiskarna ne more še izvršiti lista, dokler ne dobi plina ali pa potrebno osobje. Plin nujno rabi tiskarna za stavni stroj, ljubljanska plinarna pa stoji, ker nima premoga. Obljubljeno je upravi, da bo list lahko pričel izhajati najkasneje sredi julija. Prosimo vse naročnike na dnevnik, da nekoliko potrpe. Kadar bo določen dan izida, bomo o tem poročali.

Vojni dobički in varstvo delavskega življenja.

Zlat dež se usipa med vojno na posedujoče stanove. Velikanskih dobičkov ne spravljajo le večji kmetovalci in veleposestniki, temveč tudi kapitalistična buržoazija, ki je večinoma osredotočena v industriji in trgovini. Ni čuda, da piše glavno glasilo avstrijske buržoazije — dunajska „Neue freie Presse“ — v članku, kjer razmišlja o vojnem gospodarstvu industrije, sledeče: „Industrija je zaslužila v vojni zelo veliko, skoraj gotovo več kakor je izkazano v številkah dobička.“ Ali

industrije ne tvorijo le industrijalci; poleg lastnikov produkcijskih sredstev jo tvorijo tudi sužnji strojev, poleg onih, ki si prilajajo nadvrednost tudi oni, ki jo prigarajo. Kar pripoveduje glasilo kapitalistov o dobičkih v industriji, gre predvsem le na en del industrije, na oni, ki pograbi nadvrednost, kajti dobička ne izkazujejo delavci, temveč le podjetniki. Kakšen delež pa ima delavstvo na oni slavni konjunkturi, ki poganja pšenico industrijalcev v bohotno klasje? Odgovor pač ni težak.

Če pogledamo letno poročilo obrtnih nadzornikov za l. 1915, tedaj dobimo jasno sliko o težkem življenju onih, ki so pripomogli do ogromnih dobičkov industrije. Poročilo obrtnih nadzornikov tudi kaže, kako malo dobre volje je pri podjetništvu, da zadosti svojim socialnim dolžnostim napram delavstvu, da celo tistim dolžnostim, ki jih jim nalaga zakon. Čeprav poročajo obrtni nadzorniki s posebno ljubeznijo o tistih „dobrodelnih napravah“ podjetništva za delavstvo, ki so navadno le pesek v oči, vendar se še ostro odraža druga slika, ona namreč, kako lehkomišelnost postopajo podjetniki z življenjem in zdravjem delavstva. Skoraj vsi obrtni nadzorniki tožijo o skrajno slabih napravah po vojnih podjetjih, o malomarni skrbi za življenje delavcev, delavk in otrok, ki se mučijo po teh podjetjih. Tovarne so morale hitro preustrojiti za vojne dobave in tako so natlačili v stara tovarniška poslopja še enkrat toliko delavcev. Postavili so popolnoma nove stroje, za katere ni bilo prostora

in katere je oskrbovalo le malo izurjeno osobje. Tako toži eden obrtnih nadzornikov: „Ker so predelali tovarno za vojno dobavo, so postale razmere glede delavskega varstva neznosne, razmere, ki so bile že v mirnih časih skrajno slabe.“ Drugi nadzornik pravi, da so zanemarjene zlasti po manjših muničijskih obratih vse stavbne, varstveno tehnične in higijenične naprave kot posledica višje produkcije, in obrtni nadzornik je moral tolerirati stvari, kakršnih ne bi bil dopuščal v mirnem času nikdar. Mnogo strani poročila je napolnjenih z navedbami o težkih pregreških proti zakonitim določbam za delavsko varstvo. Izhodi za silo in tudi navadni izhodi so bili zastavljeni z najrazličnejšimi stvarmi in mnogo izhodov za silo je bilo kratkomalo zaklenjenih. Zato pa navaja poročilo toliko nezgod, ki so nastale le vsled tega, ker se podjetniki niso niti zmenili za zakonite določbe za delavsko varstvo. Značilno je, kar pripoveduje obrtni nadzornik za trutnovski okraj. Pravi: „Med podjetniki je bilo splošno razširjeno mnenje, da so odvezani od vsakega izpolnjevanja zakonitih določb o delovnem času, če dobe naročila za vojno.“

Poročila obrtnih nadzornikov in velikanski dobički podjetnikov podajajo tako ostro sliko v dejanskem položaju delavstva, da je vsaka beseda odveč, ki bi izrečno poudarjala skrajno žalostni položaj v industriji in obrtu zaposlenega delavstva.

LISTEK.

FRANC LILL:

Po Adlerjevem procesu.

Zastor je padel in zadnje dejanje drame je zaključeno. Najvažnejše v tej drami ni oseba, ki je — kakor zahteva to trdo besedilo zakona — obsojena na smrt. Dvadnevna obravnava pred izjemnim senatom dunajskega deželnega sodišča je iztrgala pretresljivi dogodek preteklosti in ga postavila še enkrat pred naše duše, dogodek, ki ga je poplačal ministrski predsednik grof Stürgkh s svojim življenjem in ki zahteva še drugo življenje po pravnem načelu: „Oklo za oko, zob za zob.“ O poteku obravnave, o kateri je javnost dovelj poučena potom dnevnega časopisa, ostane za nas le vsota skupnega učinka. Če pa hočemo dejanje, ki je privedlo do tako tragičnega zaključka, razumeti in raziskati, tedaj je treba vse notranje zveze in razmerja natančno zasledovati. Ali pa lahko zadostimo tej nalogi v času in v okoliščinah, ko nasilno iztrgajo iz določene poti vsako merilo, s katerim se hoče prodreti v globino socialnih dogodkov? V tem procesu so dovelj preiska-

vali duševno življenje obtoženčev in so ga naravnost zasledovali na vse strani in potegnili so na svetlo iz njegove duševne individualnosti vse, kar je le pojmljivega človeškemu razumevanju in hotenju. V temo duševnega misterija je bila pri obtožencu vkljenjena sila, ki je stremela po zunanjem izrazu in ta sila je morala na dan, ker so manjkale močnejše zavore normalnega človeka. In vendar ni to prava slika duševnosti našega nesrečnega sodruga Adlerja. Do skrajnosti razdražljiv se je zdel vsakomur in tako ga opisuje tudi izvedeniško mnenje. Njegovo čuvstvovanje je tako izredno visoko, kakor le pri ljudeh z nenavadno nadarjenostjo in najčistejšega značaja. Še kot dečko ga je poznal oče v tej smeri in deček se je opajal ob idealih, za katere je šel oče v ječo. S takim spoznavanjem je dozorel v moža in njegovo prepričanje mu je bila edina čast. Če obstoja krivda, pri kateri je človek popolnoma nedolžen, tedaj je bila ta: Verjel v take razvojne možnosti človeka, ki jih ne spravijo s tira nobene zapreke in ki se končajo pri najvišjem cilju človeštva, pri svobodi posameznika. Zaradi tega cilja je prišel Adler v stranko, cilj, ki mu je bil, kakor tisočim drugim, svetla zvezda vodnica, in samo za ta cilj je deloval s plamtečo, vzvišeno lju

bezniijo, ki je obvladovala vso njegovo osebnost in z nesebično čistostjo svojega značaja, vsled tega je tudi hitreje prestopal trde zapreke življenja, hitreje kakor dopuščala to moč posameznika in moč stranke. Kar je sploh hotel, to je hotel preko mere svoje možnosti in preko mere človeške možnosti sploh; tako se sklepa to bogato obdarjeno življenje s tako tragično usodo, ki bi ga končno izruvala tudi titanska usoda. Friderik Adler je v velikopoteznem, mojstrskem govoru, ki ga je govoril v sodni dvorani o nagibih svojega dejanja, razgrnil vse, kar je bilo še marsikomu nerazumljivo v njegovem dejanju. Ni prizanašal stranki, kateri je bil posvetil vse svoje življenje in napadal jo je bolj trdo in ostro, kakor je to dovoljeno najbolj nepristranskemu kritiku. Če bi se preekali s to zvrhano mero obdolžitve bi le zmanjševali nagibe, ki so vodili napadalca in njega samega, vse njegovo notranje bivstvo, njegov temperament in značaj, bi ne sodili potem pravično. Ker je izgubil Friderik Adler vsled časovnih okoliščin in vsled političnega ozračja, v katerem je deloval in živel, merilo za to, kar je mogoče in je le poslušal brezobzirno svoj čisti značaj in ker je skušal takorekoč z enim zamahom odstraniti vse ovire, ovire, ki jih je vpostavila absolutistična trma držav-

Vojnogospodarska oskrba za železničarje.

Akcija organizacije.

V zadnji številki „Železničarja“ smo pričeli izjavo vlade, s katero odgovarja na zahteve železničarjev in jih deloma tudi priznava in obljublja izboljšanja. O povišanju druginjskih doklad nismo mogli ničesar poročati, ker do takrat še ni sklepal o tem ministrski svet. Med tem pa so prišla še vladna poročila v časopisje. Iz teh poročil je razvidno, v kateri izmeri namerava vlada povišati druginjske doklade za državne uslužbenice in za definitivno osebje državnih železnic. Po teh poročilih dobi definitivno osebje državnih železnic k že dovoljenim druginjskim dokladom za l. 1917 prispevke v višini 78 do 116 odstotkov od dosedanjih doklad, ki se izplačajo v mesecu juniju naenkrat. Te doklade znašajo: Za samske uslužbenice in vdovce brez otrok 120 K; za poročene uslužbenice brez otrok in vdovce z enim otrokom 180 K; za poročene uslužbenice z enim otrokom ali dvema otrokoma in za vdovce z dvema otrokoma ali tremi otroci 240 K; za poročene uslužbenice z več kakor dvema otrokoma in za vdovce z več kakor tremi otroci 300 K. Značilno je, da dobe te doklade vsi uradniki, poduradniki, sluge in pomožne sluge do plačilne stopnje 4800 K v enaki izmeri. Ta odredba vlade je zbudila pri uradništvu jezo in glasilo nemške uradniške organizacije očita vladi, da je vrgla uradnike, delavce itd. v en lonec. Iz tega je razvidno, kako malo socialnega čuta ima uradniška organizacija, ker vzkipeva nad tem, da dobi uboga delavska para z 900 K letnih dohodkov enako doklado kakor uradnik s trikrat večjimi dohodki. Kdo je potrebnejši višje podpore? Oni, ki ima večje dohodke ali oni, ki ima manjše? Isto glasilo pa se obrača hkratu na delavstvo in ga pozivlja na solidarnost z uradništvom, da nastopijo za uveljavljenje skupnih zahtev. Logika teh gospodov je zelo čudna.

Kakor je razvidno iz vladne izjave, ni ugodila vlada vsem zahtevam železničarske organizacije. Vsled tega sta sodruga Müller in Tomschik iznova intervenirala pri vladi in sta zahtevala, da izpolni brezpogojno vse zahteve železničarjev, ker so te zahteve minimum tega, kar zahteva sedanji čas. 30. maja sta se oglasila zastopnika organizacije iznova v železniškem ministrstvu. Uspeh razgovora je bila izjava, da pomaga vlada osebju s tem, da mu preskrbi cenejše meso. Upamo, da izvedejo to akcijo povsod tako, da bo imelo osebje res kaj od nje.

Dalje je izjavilo železniško ministrstvo, da se bo posvetovalo z zaupniki voznega in delavniškega osebja o zahtevah teh kategorij. Zaupniki vlakospremljevalnega in strojnega osebja so bili 4. junija pri železniškem ministrstvu na posvetu. Zaupniki vlakospremljevalnega osebja so bili na posvetu 5. in 8. junija, zaupniki osebja po delavnicah. Zaupniki so se potrudili na vso moč, da uveljavijo zahteve železničarjev, a železniško ministrstvo je izjavilo, da ne more trenutno obljubiti ničesar. 5. junija sta bila pri železniškem ministru tudi poslanca sodruga Tomschik in Müller. Ker sta ta dva zahtevala tudi popolno izpolnitev vseh zahtev organizacije, je izjavil minister, da ne more sedaj ničesar več storiti. Nad tem pa, kar je dovoljenega osebju, so pa uradniki silno razjarjeni, ker se jih ni ločilo od nižjega osebja. Če pa sedaj še enkrat izboljša nižjemu osebju doklade, bodo uradniki še bolj jezni. Zastopnika naše organizacije sta seveda izjavila železniškemu ministru, da nista prav nič zadovoljna s to razlago in da vztrajata na izpolnitvi do zadnje pičice zahtev. Nižje osebje mora sedaj trpeti vsled nerodnosti uradniške organizacije, ker ni vedla ta drugače podpreti svojih zahtev kakor s tem, da se je sklicevala na druge uslužbenice.

Z odlokom z dne 22. maja 1917 razglša železniško ministrstvo, da ne bo skrajševalo nobenemu uslužbencu v letu 1917 postavno določenega dopusta. Samo po sebi pa je umevno, da vsled dopusta ne smejo trpeti službeni interesi.

Vojnogospodarsko oskrbo za železničarje pa razumeva na prav čuden način direkcija državne železnice v Trstu. Pri tej direkciji so postaje, ki že mesece in mesece niso dobile nobene masti. Ko je bila zaprosena direkcija, naj kreditira 10.000 K za nakup masti, je to kratkomalo odklonila z motivacijo, da nima za to nobenih kompetenčnih pooblastil in je uslužbencem dovolila, da smejo prositi za predjem. Uslužbenci so pa že itak tako zadolženi, da si nočejo nakopavati še novih bremen.

Izpred sodišča.

Skladiščni paznik državne železnice Andrej Nemetz, ki je bil definitivno nastavljen in ki je bil član provizijskega zavoda, je šel v začetku vojne na bojišče in je kmalu nato padel. Njegova vdova je dobila na to postavno določeno vojno oskrbninsko pristojbino v znesku letnih 72 K s 50% doklado,

izplačevano od domobranskega ministrstva. Od provizijskega zavoda pa jej je bilo priznanih letnih 400 K. Državno-železniško ravateljstvo na Dunaju pa jej je odtegnilo onih 72 K iz vojaškotaksnega fonda. Vdova se jo pritožila na železniško ministrstvo, ki pa je zavrnilo pritožbo.

Nato je vložila vdova tožbo pri okrajnem sodišču na Dunaju. To sodišče je izreklo, da jej odtrgava provizijski sklad po krivici onih 72 kron in je obsodilo sklad, da jej povrne vse odtrgane zneske in da izplačuje nadalje redno vseh 400 K iz provizijskega fonda.

Bodoči mir.

Vsakdo, ki je resnicoljubil in pozna prave vzroke svetovne vojne, mora priznati, da je vojna imperialistična: gre namreč za oblast, nadvlado na svetovnem trgu. Tega dejstva ne morejo utajiti ne politični agitatorji ne demagogi.

Vzroki vojne so kapitalistični, to smo trdili že večkrat, tega mnenja je delavstvo povsod. Saj nam to potrjujejo kongresi in konference v Rusiji, Italiji, Franciji, Angliji, Zedinjenih državah in drugod. Da je delavstvo v Avstriji in Nemčiji istega mnenja, nam je itak znano. Zgodovinski razvoj so pač porabile meščanske in kapitalistiške stranke v agitacijo za narodnostno sovraštvo. Desetletja so hujskale te stranke narode proti narodom po vseh državah brez izjeme. Zlasti se je to sovraštvo gojilo med evropskimi državami države, ki obkoljujejo osrednje države, so namreč opazile, da se kapitalizem osrednjih držav razvija, postaja močnejši in oblastnejši ter preti s konkurenco na svetovnem trgu. Anglija se je bala za kolonije, enako Francija, Rusija je potrebovala za razvoj svojega kapitalizma odprta vrata skozi Dardanele do morja, kar bi pa te načrto prekrizalo, če bi čakale interesirane države, da se osrednja Evropa kapitalistiško preveč okrepi. Resnica je sicer, da se je Evropa organizirala pod terorizmom, resnica, da ni demokratično urejevana ter da si je kapitalizem pod krinko ustave napravil močne organizacije, ki izkoriščajo s pomočjo terorizma narode v svojem področju. Evropski kapitalizem pa še ni organiziran tako krepko, kakor je na Francoskem in zlasti pa na Angleškem ter v Zedinjenih državah, kjer lahko iz svoje moči, svoje avtoritete gospodari kakor hoče in mu demokratična ustava v sedanjih razmerah ne more skoro prav nič škodovati. Te bodoče moči se je sporazum zbal in se je boji še sedaj.

nika za ustavno življenje in ker je končno menil — ker so računali drugi z dejansko politiko — da je osamljen, zato je prišlo do poloma, ki se je razkril v onem nesrečnem dejanju.

Gotovo, polom bi bil prišel lahko tudi drugače. So ljudje, ki končajo svoje življenje prostovoljno s hitrim sklepom, če jim izgine ideal, na katerega so prikovali svoje življenje, ljudje, ki raje tiho izginejo kakor segajo po učinkovitih dejanjih in ki se utrujeni umaknejo, spoznavajoč, da zapravljajo svoje moči za brezpomembne naloge. Ali vedno je odvisno od temperamenta in od onih sil, ki tajinstveno obvladujejo vso notranjost, kakšen sklep se rodi iz določenega miljeja. Politični milje sta naslikala v pretresljivih besedah obtoženec in njegov zagovornik: Vojna je izbruhnila, ki je že sama po sebi in po svojih učinkih v najostrejšem nasprotju s socializmom, ki je bil Frideriku Adlerju vedno svetli cilj. Stranka, ki jej je zaupal, je po njegovem mnenju odrekla; čeprav ne more stranka prepričati vojne, vendar bi bila morala storiti vse, da jo razkorenini duševno v zavesti množice. Vse, karkoli bi radi povedali in h čemur sili najgloblje prepričanje in notranji impulz, da se pove, zadavi cenzura, ki je postala vsemogočna. Porotna so-

dišča, ki so po svojem bistvu in namenu za varstvo politične svobode in porok za neodvisnost razsodb, so odpravljena. Parlament pa, edina tribuna za svobodno besedo in porok za ustavo, je izločen in mrtev. Ta sistem pa je utelesen v grofu Stürgkh u katerem je dejal obtoženec, da ni vedel v njem „kepo ilovice“, temveč da je bil trdna, smotrna politična osebnost. Morda je res, da ni imel grof Stürgkh onih izrazitih potez, ki bi ga napravljale za resnično, državniško osebnost — velik državnik pa grof Stürgkh ni nikdar bil — pač pa je on predstavljal sistem, čeprav edinole s tem beraškim namenom, da okrepi z njim svojo umetnost vladanja, proti kateri se je postavil Friderik Adler v bran z demonstracijo, kakor nazivlja sam svoje dejanje. „Obtoženec ni mogel delovati ne potom parlamenta, ne po časopisju, ne po shodih“ — tako je dejal zagovornik — „mi smo sicer to vzdržali, ne pa mož, kakršnega slika izvedeniško mnenje vseučilišča“. „Normalni mož vidi, kako ustreliti TeM valpta, pa gre potem v gostilno. Da ne bi bilo Frideriku Adlerju treba streljati, bi moral spadata v vrsto povprečnih, vsakdanjih ljudi, ne pa v vrsto onih ljudi z najfinejšo organizacijo živcev, o katerih trdi Lombroso, da je pri njih izbrisana črta, ki loči genialno razpolo-

ženje od boleznega duševnega stanja; ali pa tudi bi ne smel biti grof Stürgkh valpt“.

Logika je v tem, kar je napravilo Friderika Adlerja za moža dejanja, dejanja, ki se zdi marsikomu odtujeno svetlo, ki pa ima svoje izvore edinole v političnih razmerah. Državni pravdnik je narisal Friderika Adlerja kot herostratsko naravo, resnica pa je, da je le čezmerno napeta volja stremela po uresničenju visokega cilja; pred ta cilj pa je postavilo realno življenje zapreke. Adler jih je hotel v eksaltirani strasti preskočiti, a izpodletelo mu je in je padel. Njegov prekipevajoči temperament ni znal presoditi resničnosti in tudi ni upošteval nobenih razlogov razuma — in tako ga je doletela usoda, ki nam sega vsem globoko v dušo, ker vidimo, da izginja prijatelj in mož, razpolagajoč z nenavadnimi darovi in ki bi bil ustvaril še mnogo koristnega, če bi bil živel v drugačnem ozračju. Čeprav ne velja sedaj človeško življenje mnogo, vendar je nauk tega dogodka, ki je zahteval dve človeški življenji, tako težko kupljen, da nam teži duše kakor cent težak kamen. Zgodovina bodočnosti bo šele lahko svobodno govorila o tem, o čemur smo mi prisiljeni molčati.

Da je ta trditev resnična potrjujejo zahteve sporazuma. Uničiti hočejo Nemčijo, razdeliti Avstrijo in uvesti majhne demokratične države po narodih in narodih. Ali morda zato, da osvobodite te narode? Ali hočejo pripomoči tem narodom da slavne bodočnosti? O ne, vse te države in države bi imele svoje protektorje, varuhe, imele bi dolžnosti napram svojim velikim mecenom in morale bi odpreti vrata na stečaj njihovega kapitalu, ki bi jih polagoma podjarmljeval, kakor dela angleški kapitalizem v vseh svojih kolonijah in tudi doma na Irskem in v Britaniji sami. Če omenjamo, da Angleži, Francozi in Amerikanci sploh ne poznajo narodnost, marveč le svojo državo, smo to naziranje le potrdili.

Geslo „Divide et impera!“ dobiva tukaj vso veljavo. Namen vojne je razkosati evropske države v manjše, morda res z demokratičnejšo upravo, ali vse to vendar le zaradi tega, da se s tem zaposli Evropejce doma, se jim odvzame militaristično silo, ki sedaj podpira evropski kapitalizem pri konkurenci z drugimi državami na svetovnem trgu.

Iz vsega tega je razvidno, da tudi bodoči mir ne more biti drugačen kakor imperialističen, ker ga bodo sklepale države, ki so pričele vojno iz imperialističnih vzrokov. Narodnostni mir je sploh nemogoč, ker bi sicer morali revidirati karte vsega sveta. Tega pa vojujoče države ne marajo. Kolikor bo prišlo narodnostno vprašanje pri mirovni pogajanji v pošte, bo služilo le v ta namen da si pogajalci z njimi izsilijo čimveč ugodnosti od svojega nasprotnika.

Pravic in svoboščin mirovni kongres ne bo delil posameznim narodom. Če hočejo narodi imeti več svoboščin in pravic, kar bi bilo pravično, morajo to zahtevati sami. Sami morajo postaviti zahteve in jih utemeljiti pred mirovnim kongresom, a tam bodo upoštevali te želje le malo in dosegli malenkosti le tisti narodi, ki so zreli, ki jih bodo znali zahtevati.

Prav nič se nečemo bahati. Naravnost povemo, da bodoči mir ne bo socialističen. Stokholmske konference ne sklepajo mir, pač pa bodo vplivale na pospešenje miru in tudi na mirovna pogajanja. To bo naloga delavske Internacionale, ki bo zastavila vse sile, da se ne na mirovni konferenci rešijo nekatera delavska in demokratična svetovna vprašanja: vprašanje vojne in miru, socialno in delavsko varstvo, demokratizacija javnih zastopstev itd., ter sploh revizija družabnih razmer.

Pri vsem tem moramo naglašati, da je delo socialne demokracije za mir mednarodno, ker to delo stremi v resnici za mednarodnim sporazumom in ustvaritvijo pogojev za svobodni razvoj človeštva. Ta smoter je nad vse svet in tudi edino pripraven, da deloma popravi grozovito nesrečo, ki jo je prinesla vojna.

Katoličani se hvalijo s svojim mednarodnim kongresom, ki je bil meseca februarja v Curihu v Švici. Na kongresu so govorili tudi o bodočem miru ne da bi bili potem pričeli mirovno akcijo. Cerkev, namreč organizacija, želi mir iz strahu pred velikimi reformami, in tudi papež se trudi za mir. Rimski stolica je popolnoma nevtralna, posamezni deli cerkvene organizacije so pa povsod na strani imperialističnih strank, tako, da želje posameznih katoličanov po miru prihajajo prav tako malo v poštev kakor želje drugih posameznih zemljanov. Nasprotno, v Italiji, v Franciji in tudi v Avstriji in Nemčiji, kjer prihaja vpliv cerkvene organizacije precej do veljave, so politične stranke te organizacije neomajno imperialistične. Najdrastičnejše so pokazali to koservativci v Nemčiji, ki so državnemu kanclerju obenem z nemškimi nacionalci zagrozili z revolucijo, če popusti od vojnih smotrov. In tudi grofu Czerninu v Avstriji nasprotujejo tiste stranke pri mirovnem stremjenju. Kongres v Curihu je res govoril o miru, toda govoril ni o absolutnem miru ali o resni samostojni akciji za mir, marveč le o tem, kedaj bo ugodna

prilika, da posežejo zbrani katoličani v mirovno akcijo za imperialistični mir. Vse to je popolnoma naravno. Cerkevna organizacija je najbolj mednarodna svetovna organizacija, tako mednarodna, da ima v vsaki državi popolno svobodo glede podpiranja stremljenj vladajočih slojev in če si načelno nasprotujejo, se interesi držav tudi križajo, podpira mednarodna cerkvena organizacija vedno le nji naklonjeno gospodujočo kasto, ker je z njo tesno spojeno nje eksistenčno vprašanje.

Tukaj ne govorimo o katoličanih kot vernikih; v mislih imamo le cerkveno organizacijo kot politično silo.

Iz vseh teh razlogov je torej gotovo da se bo sklepal ob koncu te vojne imperialistični mir, če se bo sklepal v sedanjih razmerah, in naloga svobodomiselnih elementov bo, da ob tej priliki polože svojo odločno besedo na tehtnico. Le ta utegne imeti dobre uspehe.

Te stvari smo morali omeniti, ker skušajo nasprotniki bolj in bolj omalovaževati delo socialističnega delavstva. Naša dolžnost je, da povemo stvar tako, kakršna je.

Iz vsega tega sklepamo, da bo bodoči mir v sedanjih razmerah pretežno imperialističen, narodnosten in socialističen pa le toliko, kolikor si bodo posamezni narodi, v prvi vrsti pa socialistična Internacionala priborili raznih pravic in svoboščin proti volji imperialističnih strank.

Naš geslo je: Mir, trajen mir, svoboda razvoja in popolna enakopravnost trpečega delavskega sloja! Tega programa ne zagovarja razen socialistov nobena politična stranka. Tjo smo hoteli povedati! Tega pa noče povedati nobena druga stranka.

Konferenca socialne demokratične stranke v Ljubljani.

V nedeljo 17. junija so se zbrali v Ljubljani zastopniki jugoslovanske socialne demokratične stranke, da se porazgovore o dosedanem delu ter da si začrtajo pot za bodoče dni. Konferenci sta predsedovala sodrug Kopač Josip in Viktor Zoré. — O delu stranke med vojno ter o političnem položaju je poročal sodrug Ant. Kristan. V debati so govorili sodrugi Miha Čobal (Zagorje), dr. Tuma (Trst), Petejan (Trst), Kopač (Ljubljana). Sprejela se je naslednja resolucija:

„Konferenca izjavlja:

I. politični položaj v Avstriji je slej ko prej enako zmeden, ker se avstrijska vlada krčevito še vedno drži preživelih načel absolutizma. Režim Stürgk-Hohenburger še stoji, reprezentirajo ga le druge osebe. Še vedno se vrši najodurnejša cenzura, še vedno sodijo vojaška sodišča, še vedno so ustavljena porotna sodišča. Demokratična načela pač ne bodo uvaljevaljena v tej državi prej, preden jih ljudstvo ne izsili. Zato moramo izgraditi organizacije. Konferenca pozivlja delegate, da pripravijo organizacije za velike naloge bodočnosti.

II. Konferenca smatra za prvi pogoj, da se zdemokratizira javno življenje, z uvedbo splošne in enake volilne pravice za vse zastope in da se razširi aktivna in pasivna volilna pravica na ženske. Pozivlja socialiste v vseh zastopih, da takoj storé odločne korake v tem zmišlu.

III. Najgloblji izraz današnjih zmedenih javnih razmer v Avstriji je v birokratičnem ustroju države. Zahtevamo, da se nadomesti vladni birokratizem s samoupravo ljudstva. Nezmislj je, da ima 17 dežel poleg vladnih reprezentantov še deželne odbore.

Podlaga svobode v državi je le svobodna občina. Občine naj se združijo v krepka samoupravna okrožja in ta v samoupravne narodnostne skupine, katere naj upravljajo docela samostojno svoje kulturne in gospodarske zadeve z lastnim sodstvom in lastno politično upravo — vse združene v zvezno državo“.

O tisku je poročal sodrug Anton Kristan. Politični list „Zarjo“ so ustavili 28. julija 1914, isti dan „Rudarja“ — sedaj imamo le „Delavca“, „Tob. Delaveca“ in „Železničarja“. — Predlog, da se ustanovi dnevnik „Naprej“ kot glasilo jugoslovanske socialne demokratiške stranke — se soglasno sprejme.

Konstituirala se založba časopisa „Naprej“ in izvoli izdajatelja ter odgovornega urednika.

O mirovni konferenci v Stokholmu poročala sodrug H. Tuma, ki je po naročilu strankine eksekutive na Dunaju o tej konferenci razpravljala s sodrugi ostalih avstrijskih socialno demokratičnih strank. — Na konferenco v Stokholm se izvolijo kot delegati jugoslovanske socialne demokratične stranke sodrugi Josip Kopač, Anton Kristan in dr. H. Tuma, ki bodo izdelali primeren elaborat in ga oddali na pristojna mesta.

Sklene se poslati naslednji pozdrav v Stokholm:

„V Ljubljani zbrani zastopniki jugoslovanske socialno demokratične stranke pozdravljajo štokholmsko konferenco kar najtoplejše, pričakujejo, da se udeležé mirovni posvetovanj proletarci vseh dežel, ki naj sklenejo skupno akcijo za takojšnji svetovni mir in za zopetno uspostavitve Internacionale, katere sklepom bomo zvesto sledili.“ —

Konferenca je izvolila nadalje 7 sodrugov v vodstvo deželne socialno demokratične stranke v Ljubljani ter 5 sodrugov v kontrolo, s čemer je bil dnevni red konference izčrpan.

Kako ostanemo zdravi?

Nedavno je umrl sloveči kirurg haidelberškega vseučilišča profesor Vincenc Czerny. Sedaj objavljajo iz njegove literarne zapuščine naslednjih deset zapovedi kot higieniski (zdravstveni) testament:

1. Življenje ni največje dobro. Večji so ideali človeštva: vera v boljšo bodočnost, nada, da se ljudje ne bodo več preganjali in pobijali zaradi različnih mnenj, izpolnitev prave krščanske ljubezni, ki bi pomenila nebesa na zemlji.

2. Življenje je pa vendar edina prava posest človekova. Denar in blago sta minljiva, Delati more človek le, dokler živi.

3. Tvoja dolžnost je, da čuvaš telo in dušo ter se ogiblješ vsemu, kar bi utegnulo škodovati temu dobri ali ga prikrajšati. Vsak človek ni veselega značaja, dobrohoten proti drugim in vsakdo ne presoja pravično vsakdanje muke ki nas spremljajo v življenju. Kdor si te lastnosti pridobi z vajo, ta bo šele srečen v svojem življenju. Eno ni za vse, kdor je trden naj pazi, da ne omaga.

4. Neguj dobro telo in dušo, razdeli si dan za delo in počitek prav, oživaj tečno in zdravo hrano, pazi v vsakem oziru na snago ter stanuj v suhem sončnem in dobro prezračevanem stanovanju.

5. Opravljaj osem ur poklicno delo, počivaj in izobražuj se osem, ur ter spavaj po osem ur; to ti utegne najbolj prijati. Za spanje sta dve uri pred polnočjo in dve uri popolnoči najbolj počitni. Počitek obsegaj dve uri za tri obede, dve uri za umetnost in čitanje, dve uri za družino, tvoje prijatelje in javnost, dve uri za pametno razvedrilo (šport) sprehode po hribih, ježo, vožnjo, plovstvo, plavanje, telovadbo, igre na prostem.

6. Hrana mora biti lahko prebavna, primerna razmeram. Več nego liter jedi in pijače bi pravzaprav ne smeli užiti pri nobenem obedu. Kar je več, preoblaga želodec. Potrebna je torej zmernost v jedi in pijači. Želodec in čreva ne morejo izključno rastlinsko hrano v tej množini dovolj prebaviti, ker jim nedostaja kalorij (razkrvjevalne toplote). Zato treba dodajati rastlinski hrani zadosti beljakovin in tolsče v lahko prebavljivi obliki (meso, ribe, jajca, sirovo maslo, mleko, sir).

7. Postati ne smeš suženj nasladil. Alkohol (pivo, vino, žganje, likerji), kava, čaj, tobak nimajo hranilne vrednosti, pa so postala po trajni rabi mnogih generacij nepogrešljiva navada kulturnega človeka in se dajo nadomestiti le težko s čim boljšim. Vsi so strupi, ki zaradi navade sicer niso več tako nevarni, ipak krajšajo ob nezmerni rabi disponirano človeško življenje. Tobak in alkohol razdirata živčevje in povzročata zavapnelost celic, kava in čaj slabita spanje in bi jih po četrti uri ne smeli več uživati. Vsaj enkrat v življenju naj bi človek za nekaj časa opustil ta nasladi.

8. Že otroke treba vzgojiti za snago. Vsaj vsak dan enkrat naj bi se omilo celo telo z gobo in hladno vodo, dvakrat na dan očistiti zobe, obraz in roke. Vsak teden je potrebna kopel. Redna zamena telesnega in posteljnega perila. Ne rabi tuje posode ali tuje kadi, če nisi prepričan, da so dobro osnažene. Stanovanje mora biti prostorno, solnčno, in posebno spalni prostori morajo biti veliki in dobro prezračeni.

9. Ne imej več otrok, nego jih moreš dobro vzgojiti in prehraniti.

10. Če oboliš, ne odlašaj, marveč se čimprej posvetuj z izkušenim zdravnikom in ravnaj se po njegovih nasvetih.

Razno.

Izredna interpelacija. Češki poslanci so vložili prejšnji teden interpelacijo, ki obsega 400 s strojem pisanih strani na konceptnem papirju in šteje okoli 22.000 vrst. Naslovljena je na celotno vladu in se tiče nacionalnih, političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanj.

Vojni smotri monarhije. „Gazetta Wicczorna“ poroča z Dunaja o vojnih smotrih monarhije naslednje važnejše stvari: Po osvoboditvi Poljske izpod ruskega jarma ostane Avstro-Ogrska zvesta svojemu načelu in je načrt aneksije odklonila. Pri nas ni pristašev aneksij kakor v Nemčiji. Mi smo naravni prijatelji Poljske in zagotovilo poljske države je tudi v interesu monarhije. — Glede na Srbijo sta važna dva momenta. Obnovitev srbske po Rusiji podpirane politike proti Avstro-Ogrski ne sme biti, provokacije Srbije in jugoslovanske iredente morajo prenehati. V ožji gospodarski zvezi z monarhijo bo mogoč Srbiji gospodarski razvoj. Isto velja za Črno goro. Umevno pa je, da Avstro-Ogrska osvojenega — Lovčena ne vrne. — Albanija mora biti po vojni avtonomna dežela brez italijanskih vplivov. To bo le tedaj, če bo pod vojaškim in gospodarskim varstvom Avstro-Ogrske. — Rumunsko vprašanje za Avstro-Ogrsko je identično z Dunavskim vprašanjem. Pot po Dunavu mora biti prosta in prometa med Bulgarijo in Turčijo ne sme ovirati tuja država. Prosta pot po Dunavu mora biti vsekakor zagotovljena Avstro-Ogrski. — Glede odstopa tudi le kvadratnega kilometra Italiji zavrača monarhija spricho junaške brambe vsakršne predloge. Nasprotno, Avstro-Ogrska zahteva boljše vojaško mejo proti Italiji, zakaj južni Tiroli in Trst ne smejo več biti predmet italijanskih zahtev in intrig. — List pravi, da je dobil to vest iz „prav visokih“ krogov.

Veliko goljufijo z živili je razkrilo orožništvo na Mirni, v oskrbovalnici z živili. Ljudje tam že po več mesecev niso dobili druge moke kakor najslabšo črno in še te prav malo. Bele pa sploh dobiti ni bilo. Orožništvo je dognalo, da je trgovca, ki mu je bila prodaja živil poverjena, prodajal blago kar na debelo, v Ljubljano, Vrhniko, Trst, Prago i. dr. belo moko zdrob, ješprenj itd. Po 20 poštnih paketov tega blaga je bilo po en dan na pošti oddano, ter je računal to blago po dva do trikratni ceni. Poskus, da bi se celo zadevo zamolčalo, se je izjalovil, sedaj jo ima državno pravdnštvo v rokah. Pač skrajni čas je, da

se tudi tu, napravi red, kjer so ljudje toliko bolj prizadeti, da je ravnokar toča vse potolkla.

Eksplodizija v Steinfeldu pri Dunajskem Novem mestu. V noči od 16. na 17. t. m. je nastala v vojaškem municijskem skladišču v Steinfeldu, ki so jo slišali celo na Kranjskem. Eksplozirala so tri skladišča. Nad 300 oseb je poškodovanih; okoli 6 mrtvih. Eksplozija ni atentat. Na lice mesta je prišel tudi vojni minister.

Na Hrvaškem začenja zopet strankino gibanje. Delavske deputacije so bile pri banu, da dovoli zopet prirejati shode in izdajo delavskega časnika. Akcijski odbor stranke že pozivlja delavce, naj se priglajajo za naročnike tednika „Sloboda“, ki začne v kratkem izhajati v Zagrebu. — Tudi strokovne organizacije začno redno delovati.

Na ogrskem in pri nas. V Budapešti je prišel justični minister dne 19 t. m. na sejo odbora časnikarskega društva in je tam izjavil, da se spremeni tiskovni zakon, čim nastopijo normalne razmere. Tudi porotna sodišča se obnove popolnoma. Že sedaj pa zagotavlja minister, da je konec vseh korakov, ki so bili odrejeni pod krinko vojaških interesov.

Zdravilo za vojne interesente. „Berlingske Tidende“ poroča: V ruskem delavskem in vojaškem svetu je izjavil minister Skobeler, da namerava vlada, podvojiti davek na vojne dobičke. Prisiliti hoče kapitaliste, da bodo delali ob pogojih, po katerih ne bodo več imeli interesa na tem, da se nadaljuje vojna. Izborna misel!

Socialistična zmaga pri volitvah v Petrogradu. V Petrogradu je dobil socialistični blok pri volitvah v okrajne svete 507.982 glasov, dočim so dobile meščanske stranke le 165.300 glasov.

Tereščenko o ruskih vprašanjih. Zunanji minister Tereščenko je nagovoril pri sprejemni ameriško posebno poslanstvo sledeče: Revolucija je stavila ruskomu narodu dve zadači največje važnosti: ustvaritev močne demokracije v notranji deželi in boj proti sovražniku, ki tvori zadnjo oporo avtokracije. Revolucija ni izpremenila le notranjega položaja in vlado, ona tvori tudi moralni činitelj, ki izraža tudi voljo ruskega naroda, da naj se zagotovi njegova prostost. Narod hoče strmoglaviti militarizem. Stremi po zdravem miru brez sile in brez imperialistične tendence. Ruski narod ne misli na nadvlado in se bo boril proti takim stremljenjem drugih dežel. Pred vsem pa ne bo dopustil, da bi se uresničile imperialistične želje sovražnika v političnem in finančnem oziru. To tvori veliko rusko vprašanje. Rusija in Amerika zahtevata tudi, naj odločajo narodi sami o svoji bodočnosti. Po teh načelih naj narodi uravnajo svojo politiko.

Mirovna izjava francoskih socialistov. »Agence Havas«: Predno so glasovali v francoski zbornici o začasnem proračunu, je prečital Renaudel v imenu socialistične stranke izjavo, ki ponavlja prejšnje izjave in izvaja, da bo socialistična stranka glasovala za kredite narodne obrambe, Pridružuje se naporom vseh zaveznikov. Od osrednjih velesil zahteva, naj se obnovi pravo Alzacije Lorene, ki se je kršilo leta 1871, odškodujejo naj se zasedena ozemlja in zatirane narode in zahtevajo končno mir, ki temelji na mednarodni pravičnosti in na pravu narodov, da naj sami o svoji usodi odločajo. Revandel je zagotovil, da Francija noče zavirati nobenemu narodu svobodnega razvoja in da ne išče nobenih osvojitvev. Obžaloval je, ker vlada ni zaupala domoljubju socialističnih zastopnikov v Stockholmu.

Moka iz lipovega in bukovega listja je bolj redilna nego ječmenova ter ima štirikrat toliko toščje v sebi kakor ona. Tako pravita berlinska kemika Branke. Vsako leto bi lahko pridelali 500.000 ton take moke. Kaj ne, zlata doba prihaja!

Kdo gospodari. Valter Ratheau v Berlinu, izmed najvplivnejših denarnih možakarjev v Nemčiji, je rekel, da je vse nemško gospodarstvo v rokah kakih tisoč ljudi ki nad vsem vladajo in gospodujejo. Po njegovem mnenju tudi ni drugače na Ogrskem, tam gospodari kak tucat oseb nad vsem narodnim gospodarstvom.

Naročajte širite in podpirajte naš list!

Izplačane posmrtnine.

Od 20. marca do 12. maja 1917 so se izplačale sledeče posmrtnine:

76. Zebra Anton, Dunaj II.	K 100.—
77. Krimbacher Matija, Schwarzach	200.—
78. Adamovsky Amalja, Schrecken- stein	50.—
79. Hotovy Karl, Inomost	300.—
80. Pfeffer Alojs, Rudolfovo	300.—
81. Hopp Franz, Rudolfshheim	100.—
82. Seer Ana, Lend	100.—
83. Langer Sofia, Harmsdorf	150.—
84. Winter Frančiška, Olomuc	100.—
85. Preisl Roža, Tešin	100.—
86. Baranek Ana, Schönbrunn	100.—
87. Mnik Neža, Solnograd	150.—
88. Posch Julija, Ljuben	150.—
89. Fritsche Ana, Tešin	50.—
90. Starlinger Franc, Altnaug	300.—
91. Schaden Martin, Inomost	300.—
92. Kunerl Ana, Heb	150.—
93. Postler Berta, Jägerndorf	100.—
94. Hübner Marija, Podmokli	150.—
95. Aigner Jurij, Linc	300.—
96. Wögerer Leopold, Gaisbach	200.—
97. Binder Jože, Dunaj	100.—
98. Ettrich Jože, Trutnov	300.—
99. Mörtl Karolina, Jesenice	100.—
100. Houba Jožefa, Dunaj	50.—
101. Götz Ivan, Neudam	50.—
102. Stefin Marija, Celovec	125.—
103. Orošek Ana, Beraun	100.—
104. Stöcker Margareta, Tüschach	150.—
105. Hrynczyizger Teodor, Přemysl	100.—
106. Malderle Josip, Symmodsher- berg	100.—
107. Neumann Ema, Linc	100.—
108. Fritz Ivan Klein, Reifling	100.—
109. Kellner Franz, Pasava	200.—
110. Fisterer Margareta, Schwarzach	100.—
111. Linka Berta, Leipa	150.—
112. Hartl Barbara, Hötzelndorf	50.—
113. Köch Magdalena, Saalfelden	75.—
114. Parschnitza Anton, Trutnov	300.—
115. Schmies Katarina, Hegendorf	100.—
116. Simandl Jožef, Jinec	50.—
117. Matiz Katarina, Št. Vid ob Glini	150.—
118. Selenek Ana, Schwarzenau	100.—
119. Logar Ana, Sp. Šiška	150.—
120. Pommer Liza, Gradec	50.—
121. Eder Jakob, Saalfelden	200.—
122. Hammer Iv., Prerovo	300.—
123. Hondek Franz, Fünfhaus I.	200.—
124. Maierhofer Jurij, Linc	200.—
125. Sury Miha, Dunaj	300.—

Skupaj K 8300.—

Umrlo je 23 članov in 27 žen, skupaj 50.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

**Adalbert
Kassig**

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo sakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.